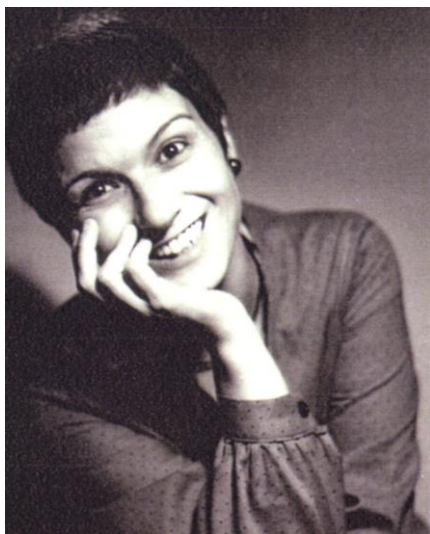

INTERVIURI

De vorbă cu Maya Badian

Andra Apostu

„Pasiunea mea a devenit Profesiunea mea! Muzica este mesajul meu” spune compozitoarea Dr. Maya Badian. De mic copil, Maya Badian avea capacitatea de a transforma în muzică orice zărea, orice o impresiona. La vârsta de cinci ani, ea a început cursurile particulare de pian, a devenit conștientă de darul ei și acesta a decis cariera ei de compozitoare. Oricât de multe încercări i-a oferit viața, muzica a rămas prezentă constant, ca

principală formă de comunicare a compozitoarei. Dragostea Mayei Badian pentru arta sunetelor s-a manifestat de la o vârstă foarte timpurie, prin forme dintre cele mai diverse; mai târziu, Badian a abordat cu îndrăzneală genuri muzicale și formule timbrale pe care le-a considerat potrivite ideilor sale muzicale. Spiritul său analitic s-a afirmat atât prin propria creație cât și în scrierile sale muzicologice despre creația muzicală a colegilor săi de breaslă. Deși a emigrat în Canada acum mai bine de 30 de ani, Dr. Maya Badian este unul dintre cei care reprezintă cu onoare arta, cultura, educația de înaltă

calitate din România - un adevărat promotor pentru tot ceea ce înseamnă valoare artistică românească.

A.A.: De cele mai multe ori îmi întreb interlocutorii despre începuturile lor muzicale, referindu-mă la profesorii care și-au adus aportul în evoluția lor artistică. În cazul dumneavoastră, cred că trebuie să mergem mult mai devreme și anume atunci când, copil fiind, aveai capacitatea de a transforma în muzică orice auzeați în mintea dumneavoastră. Povestiți-ne despre aceste începuturi... pentru că aici se află, cred eu, embrionul creator al compozitoarei Maya Badian.

M.B.: Da, cu plăcere! De mic copil, în clipa în care zăream pe cineva sau ceva care mă inspira, acea ființă sau obiect se „transforma” în muzica mea; spun „muzica mea”, pentru că era o muzică, pe care eu o auzeam în minte și pe care nu o auzisem niciodată din afara mea. Dar, pe atunci, am fost convinsă că toți oamenii aud muzică în sinea lor atunci când privesc orice - de exemplu, o frunză căzută dintr-un copac, o rază de soare, sau chiar chipul cuiva... La acea vârstă, încă nu îmi dădeam seama că, de fapt, totul mă inspira și avea să mă conducă înspre cariera mea componistică.

A.A.: Ați fost studentă la Conservator deși nu ați urmat cursurile unei școli de muzică. Nu ați simțit acest lucru ca pe un dezavantaj față de ceilalți colegi care aveau deja o formare muzicală la nivel, să zicem, profesionist, academic?

M.B.: Niciodată nu am simțit aceasta ca pe un dezavantaj; am avut încredere totală în educația pe care mi-au dat-o părinții mei, pe toate planurile. Faptul că am continuat cursurile la Liceul de cultură generală Ion Creangă a fost un avantaj pentru mine, în sensul largirii și îmbogățirii cunoștințelor de cultură generală. Părinții mei m-au înțeles și au discutat cu mine despre felul în care și-au propus să mă educe, în funcție de felul meu de a fi, talentul, aptitudinile mele și, mai ales, în funcție de cariera pe care doresc să mi-o aleg în viață; îmi spuneau că este important ca în viață să ai o carieră pentru care ești talentată, care îți dă satisfacții, pe care o vei face cu drag și plăcere și, mai ales, în care îți poți folosi cu maximă dedicație talentul, pasiunea și capacitatea ta creatoare. După

ce i-am convins că acesta este drumul care doresc să-l parcurg, părinții mei m-au încredințat maestrului Victor Lușceanu pentru cursurile particulare de teorie, solfegiu, dictat, pentru o perioadă de trei ani de zile înainte de a mă înscrie la examenul de admitere la Conservator, la Facultatea de Compoziție, Dirijat, Pedagogie. În paralel, am urmat cursuri particulare de compoziție sub îndrumarea maestrului Mihail Andricu, un dascăl care a fost cel puțin la fel de exigent ca și maeștrii de la Conservator. Mihail Andricu îmi solicita să scriu compoziții în diferite stiluri, de la cel preclasic și până la cel contemporan! Eram cea mai fericită că am reușit la examenul de admitere! În acel an, la secția de compoziție erau disponibile numai patru locuri. S-au prezentat 27 candidați. Am fost singura fată care a reușit! Colegii mei de an la compoziție au fost Dan Buciu și Anton Dogaru - la clasa maestrului Tiberiu Olah; și Grigore Nica, la clasa maestrului Aurel Stroe.

A.A.: Ați avut șansa minunată de a face parte dintr-o generație de muzicieni care a crescut, a evoluat într-una dintre cele mai prolifiche generații de compozitori, marea școală românească de compoziție, așa putea spune, formată din Tiberiu Olah, Aurel Stroe, Ștefan Niculescu, Myriam Marbé. Cum a fost studiul muzicii între acești mari „grei”?

M.B.: Studiul muzicii cu acești mari maeștri a fost sublim; niciodată nu am simțit că trebuie să folosesc cuvântul „grei” ci, mai degrabă, „titani” creatori, compozitori, dascăli: ei au fost considerați „marii maeștri ai muzicii românești” și, fără exagerare, ai muzicii universale! Chiar și în ziua de azi, mă simt mai mult decât privilegiată că am avut șansa de a reuși la examenul de admitere fiind, în acel an, singura fată la clasa de compoziție a maeștrilor Tiberiu Olah (compoziție) și Aurel Stroe (orchestrație)! Totuși, timpul și spațiul acestui interviu nu îmi permit să intru în detalii despre acest subiect complex.

A.A.: Puteți spune că muzica dumneavoastră a fost influențată stilistic de creația vreunuia dintre acești mari maeștri? Ați simțit vreo apropiere de arta componistică a vreunuia dintre ei?

M.B.: După cum am mai spus, la Conservator am fost studenta maeștrilor Tiberiu Olah (compoziție) și Aurel Stroe

(orchestrație); de asemenea, am asistat și la cursurile de orchestrație ale maestrului Ștefan Niculescu; în plus, am frecventat cursuri particulare de compoziție, forme muzicale și analiză de partituri sub îndrumarea maestrului Mihail Andricu. Bineînțeles că este normal ca arta componistică a compozitorilor pe care îi admiri să te influențeze. Totuși, dascălii noștri ne-au explicat că fiecare dintre noi trebuie să-și urmeze calea sa.

În anii 1973, 1974, și 1976, am acceptat invitațiile primite de la comitetul de conducere al *Seminario Internazionale del recherche sul Linguaggio Musicale* la Vicenza, în Italia. Fiind conferențiară, am promovat cu succes muzica contemporană din România, în italiană. În același timp, am participat și la cursurile post-universitare oferite de personalități de renume, în cadrul acestui seminar.

A.A: Ați luat doctoratul în Muzică în Canada. Ce temă ați ales pentru cercetarea dumneavoastră, doctorală?

M.B.: La doctorat, am fost și am rămas prima și singura absolventă care, la Université de Montréal, am absolvit atât cursurile doctoratului cât și teza de doctorat cu notele A+ pe linie și, în unica perioadă de studii de 2 ani, cu diploma de „Docteur en musique, Composition”. Urmează câteva cuvinte despre sursa de inspirație în noua țară, Canada: *Multiculturalismul canadian* a fost tema pe care am ales-o și pentru a cărei realizare am făcut cercetări și am prezentat-o ca o parte din teza mea de doctorat, fiind exemplificată cu compoziția lucrării de anvergură, *Cantata Canada*, Cantată Profană pentru cor mixt și orchestră (1992), acompaniată de analiza detaliată a acestei cantate.

Emigrând din România și stabilindu-mă cu familia în Canada, am fost fascinată de această țară imensă, diversă, multiculturală. Multiculturalismul canadian, care se deosebește de cel american, m-a fascinat și influențat într-atât încât am dedicat o cercetare minuțioasă și aprofundată studiului despre multiculturalism în vederea compoziției mele pentru teza de doctorat, pe care am intitulat-o *Canada 125, cantată profană pentru cor mixt și orchestră* (1992).

A.A.: Ați plecat în Canada în 1987, lăsând în urmă, fără voia dumneavoastră, mai bine de jumătate din creația muzicală de până atunci. Ați ales să distrugeți muzica (partiturile) pe care nu o puteați lua cu dumneavoastră. A fost, îmi imaginez, o ruptură dureroasă, v-ați despărțit de o parte din suflet, de o perioadă, de simțiri unice puse în partitură. Cum ați resimțit acest proces?

M.B.: Din fericire, am o fire optimistă și gândeam că viața fiecăruia dintre noi include momente sublime, momente cumplite și toată gama dintre aceste două extreme... Am considerat acest moment de răscruce ca fiind o încercare a devoțiunii mele pentru minunata carieră pe care mi-am ales-o, ca pe o încercare a puterii mele ca și compozitor și, nu mai puțin, a dragostei mele pentru această profesiune. Eram convinsă că dacă nu fac față acestei încercări puternice, înseamnă că nu merit să mă consider compozitoare.

A.A.: Odată stabilită în Canada, ați avut puterea unui nou început și v-ați dovedit a fi nu doar promotor al muzicii românești pe un tărâm atât de îndepărtat, dar și promotor al muzicii contemporane canadiene în afara granițelor Canadei. Vorbiți-ne despre acest proces.

M.B.: Da! Odată stabilită în Canada, fiind apreciată și acceptată de către compozitorii și de forurile competente profesionale de aici, am dorit să cunosc cât mai multe despre viața muzicală a Canadei și să am contactele profesionale necesare cu viitorii mei colegi de breaslă! Am depus dosarul pentru înscrierea mea la doctorat, la Université de Montréal și, concomitent, dosarul cu partiturile compozițiilor mele, devenind membră a următoarelor asociații: SOCAN (Societatea Canadiană pentru Drepturi de Autor), a Centrului Canadian de Muzică și în Liga canadiană a compozitorilor. Fiind membră a acestor organizații profesionale, am avut prilejul să fac cercetări despre muzica compozitorilor canadieni, a colegilor mei de aici. Spre mândria mea, după puțin timp, am fost considerată o expertă a muzicii contemporane canadiene și, în plus, cunoscând câteva limbi străine, am fost numită Asistentă a Centrului Canadian de Muzică pentru promovarea muzicii canadiene. În această funcție, am fost invitată și am ținut

conferințe despre muzica contemporană a Canadei în diverse centre culturale ale lumii, incluzând România, Ungaria, Moldova, Germania, și Statele Unite ale Americii. În plus, concomitent cu promovarea muzicii canadiene, am promovat în Canada muzica românească prin interviurile solicitate de Radio Canada și alte posturi de radio de aici.

A.A.: Tot în zona promovării muzicii, noi lăudăm inițiativa dumneavoastră de a înființa o editură, împreună cu soțul dumneavoastră, Lucian Badian. Ce fel de materiale publicați și cât este de importantă vizibilitatea într-un domeniu artistic?

M.B.: Editura LUCIAN BADIAN EDITIONS a fost înființată în anul 1992 de Lucian, soțul meu. În primul rând, noi am avut ca obiectiv mărirea vizibilității creației mele, prin publicarea compozițiilor mele. Difuzarea creației mele o va face și mai accesibilă muzicologilor, dirijorilor, interpreților și oricărui meloman interesat. După ce am ajuns la zi cu publicarea partiturilor mele, am continuat să publicăm și alți compozitori din România, Canada, Ungaria, Germania, Olanda. Este de la sine înțeles că creațiile compozitorilor români au prioritate!

A.A.: Sunteți autoarea a peste 120 de opusuri, în genuri dintre cele mai diverse: simfonic, concertant, muzică de cameră, muzică vocală, teatru instrumental. Aveți o preferință pentru un anumit gen muzical?

M.B.: Nu am nicio preferință pentru un anumit gen muzical și mă exprim liber, compun în genul pe care îl consider cel mai adecvat pentru muzica la care lucrez.

A.A.: Putem vorbi despre stilul Mayei Badian? Care credeți că ar fi trăsăturile principale de stil care caracterizează muzica dumneavoastră? Unde vă vedeți plasată în contemporaneitate?

M.B.: Ca și compozitor, compun. Iar în ceea ce privește creația mea, muzica mea, stilul muzicii mele, prefer să-i las pe muzicologi și pe criticii muzicali să-și spună cuvântul și, în funcție de comparațiile făcute între muzica mea și a altor compozitori contemporani, sunt sigură că acești oameni de specialitate mă vor putea plasa în contemporaneitatea noastră. Este adevărat că eu cunosc multă muzică contemporană și,

bineînțeles, am analizat multe partituri ale colegilor mei, dar nu pot spune că am o privire de ansamblu, nici din punct de vedere geografic și, în niciun caz, din punct de vedere istoric, ca să judec creațiile noastre comparativ și, cât de cât, obiectiv. În această etapă din viața mea, nu am o perspectivă în trecut.

A.A.: Care sunt principiile după care se ghidează compozitorul Maya Badian?

M.B.: Principiul meu de bază este ca în compozițiile mele să existe echilibrul „emotio – ratio”.

A.A.: În afară de așa-zisa periodizare creată odată cu venirea în Canada (lucrări compuse în România și lucrări scrise după plecarea din țară) vedeți și un alt tip de etapizare a creației dumneavoastră? Există puncte nodale, momente cheie care v-au influențat astfel încât să putem vorbi, de pildă, de lucrări „înainte” și „după” un anumit moment, eveniment?

M.B.: Canada este țara tuturor posibilităților pentru cei care sunt conștienți de menirea lor pe acest pământ. În ceea ce privește etapizarea sau periodizarea creației mele, pot spune că există diferite criterii de periodizare care pot fi valabile și aplicabile, atâta timp cât aceste criterii sunt logice. Eu am continuat și continui să compun în stilul meu, îmbogățit de o experiență unică, interesantă: emigrarea din România și imigrarea în Canada; dar - cum spune Georges-Louis Leclerc, Comte de Buffon (1707-1788), “Le style est l'homme même”. Consider că, odată cu venirea în Canada, creația mea și-a urmat cursul ei normal; creația mea nu a fost sacrificată de această schimbare în viața mea; din contră - creația mea a fost îmbogățită de noile surse de inspirație care mi le oferea și mi le oferă acest nou continent! Aș dori să citez mai jos cuvintele semnate de dirijorul canadian, Eric Paetkau, după concertul în care el a dirijat propria mea compoziție, *Concerto Grosso* pentru timpani, trompetă obligato și orchestră de coarde: “In Maya Badian’s **Concerto Grosso** for timpani, obligato trumpet and string orchestra there is a strong connection between this exciting work and the various musical periods of the past 300 years - a concerto that spans at least 300 years of music and all of its fascinating styles.

Badian's *Concerto Grosso* is a wonderful piece that crosses so many musical styles but still retains a distinct „BADIAN' sound and feel.” (Eric Paetkau, dirijor, Toronto, 7.02.2014).

A.A.: Ați scris o lucrare despre 20 compozitori și 20 pictori din Québec, făcând analogii între tehnicile de compoziție în muzică și pictură. Cum se derulează o astfel de analiză? Care sunt principiile care v-au ghidat în această curajoasă inițiativă analitică, de cercetare?

M.B.: Eu fac parte dintr-o familie multi-artistică, în al cărei context am avut ocazia, încă de mică, să fiu înconjurată de o atmosferă extrem de prielnică dezvoltării mele ulterioare: Suzana Badian, mama mea, a fost profesoară la Institutul de Artă Teatrală și Cinematografică „Ion Luca Caragiale” din București; Tibor Krausz Thomas, fratele mamei și unchiul meu, a fost profesor la Institutul de Arte Plastice „Nicolae Grigorescu” din București și un pictor renumit și recunoscut în România și, apoi, și în Canada. În acest context, interesul meu pentru arte s-a manifestat nu numai în muzică, ci și în lumea artelor teatrale, cinematografice și plastice. Unul din eseurile mele publicate este intitulat, *Une possible rencontre entre la musique et la peinture québécoises d'aujourd'hui*. În acest eseu am introdus cititorii în universul a 20 compozitori și 20 pictori din Québec, precum și relațiile dintre aceste două arte, fie că este vorba despre asemănări sau contraste. Această analiză este structurată după cum urmează: foaia de prezentare a fiecărui artist: compozitor sau pictor, reflecție asupra artei sale: de sine, de un alt artist sau de un critic de artă, câteva cuvinte-cheie despre asemănările sau diferențele care m-au inspirat în alegerea operelor respective. Sper că această abordare vă va permite să înțelegeți mai bine lumea sonoră și lumea vizuală înainte de a participa la concerte și expoziții. Doresc să participați la aceste evenimente de artă. Numai dimensiunea livrescă nu este în măsură să înlocuiască ritualul și emoția artei vii realizate și vizualizate în sală. Plăcerea și concentrarea din sala de concert sau de pe pânza din atelierul unui pictor sunt comunicări unice, pline de emoții creative! Vă invit să le descoperim împreună!

A.A.: Cum definiți dumneavoastră inspirația? Care sunt sursele dumneavoastră de inspirație, le alegeți dumneavoastră, vă aleg ele pe dumneavoastră?

M.B.: După părerea mea, Inspirația este o stare de avânt, de maximă tensiune creatoare apărută pe neașteptate în conștiința omului. Sursele mele de inspirație sunt multiple, foarte diverse, de la frumusețile naturii (*Reflets laurentiens*, Concert pentru clarinet, saxofon și orchestră), literatură (*Spre înalt*, poem pentru soprană și orchestră pe versuri de Ana Blandiana), până la evenimentele majore ale umanității (*Holocaust – In Memoriam*, Symphony).

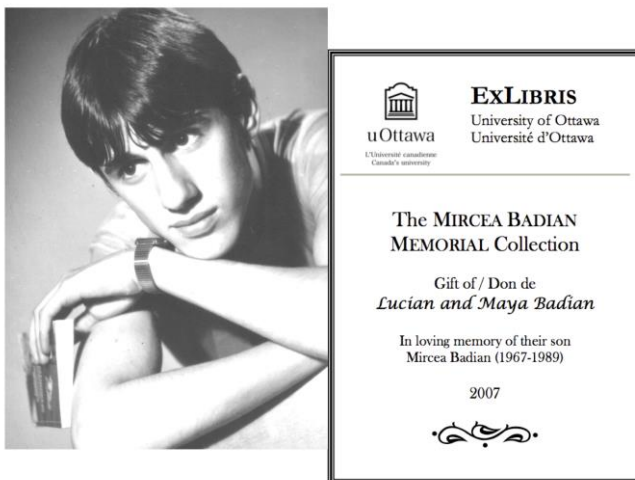
A.A.: Cum percepe publicul canadian muzica contemporană? În România există o oarecare reținere pentru muzica nouă iar concertele, festivalurile de muzică contemporană suferă de o lipsă de public, având, mai mult sau mai puțin, cam aceiași oameni care frecventează acest tip de manifestări.

M.B.: Spre deosebire de ceea ce spuneți despre publicul din România, publicul canadian merge cu regularitate și cu plăcere la aceste concerte; deci, acest public este obișnuit cu sonoritățile muzicii contemporane, le-a asimilat și percepe cu un simț critic, „la obiect” această muzică! În pauze, sau chiar după concertele de muzică contemporană, audienții continuă să discute despre muzica ascultată în concert!

A.A.: Ați înființat Colecția „Mircea Badian”, în memoria fiului dumneavoastră, la Universitatea din Ottawa. Ce conține această colecție și cine o poate accesa?

M.B.: Eu și soțul meu, Lucian Badian, am simțit că ar fi un privilegiu să putem onora viața artistică a fiului nostru Mircea Badian și am creat Colecția Memorială Mircea Badian la Universitatea din Ottawa. Am pus bazele acestei colecții în 2007 la Biblioteca Muzicală a Departamentului de Muzică din Universitatea din Ottawa. Ea conține peste 140 de partituri și muzicologie; aproximativ 60 de titluri de carte de artă și nu numai și 125 de CD-uri și DVD-uri. Este o colecție evaluată la 30 000 de dolari. Colecția Memorială Mircea Badian este o moștenire pe care interpretul Mircea Badian o lasă pentru

generațiile actuale și viitoare de studenți, profesori și cercetători din întreaga lume.

A.A.: Aveți și o activitate muzicologică susținută. Ați susținut conferințe pe teme cât se poate de diverse (muzică, pictură, teatru, film, relația dintre arte) și ați publicat analize minuțioase ale muzicii dumneavoastră și a altor compozitori. Cât de conectată este această latură analitică cu cea compozițională? Se completează sau sunt două entități diferite?

M.B.: Pentru mine este extrem de important ca un compozitor să fie conștient de fiecare notă, nuanță, semn pus în partitură și, de asemenea, să fie prompt a răspunde la orice întrebare și să se pună în legătură cu creația sa – pe înțelesul unui meloman, și până la înțelegerea unui muzicolog; dacă îi răspunzi unui meloman ca și unui muzicolog, latura analitică nu va fi înțeleasă; iar vice versa, latura analitică ar deveni insuficientă.

A.A.: Și mai aveți timp și răbdare pentru a teoretiza propriile concepte și în folosul celor mai tineri, prin activitatea dumneavoastră pedagogică.

M.B.: Pentru mine este *sine qua non* importanța de a-ți cunoaște propriile concepte și de a fi în stare să ți le teoretizezi!

Fred Popovici a descris foarte bine conceptele mele teoretice în cartea care îmi este dedicată, *The Life and the Music of Maya Badian, a Privilege to Soar* by Fred Popovici (2010). Un prim concept este *Musica sistematica*, latura rațională a muzicii, cea care face referire la aspectele științifice. Aceasta presupune o cunoaștere a elementelor de teoria muzicii, istoria muzicii, muzicologie, estetică muzicală, etnomuzicologie, psihologie muzicală, sociologie muzicală, semiotică muzicală și compoziție. Cel de al doilea concept este *Musica practica*, latura emoțională a muzicii, cea care face referire la arta muzicală. *Musica practica* include: creația muzicală (compozitorul), producerea muzicală (interpretul) și receptarea muzicii (publicul). Compoziția poate fi privită ca o rezultantă a celor două aspecte: ratio + emotio / rațional + emoțional. În compoziție, ambele aspecte sunt esențiale: elementul abstract, bazat în principal pe activități intelectuale (raționale) și elementul concret, bazat în principal pe latura emoțională.

Apreciez impresionanta sa cultura și îi mulțumesc lui Fred Popovici pentru dedicația și profesionalismul cu care a scris cartea biografică *The Life and The Music of Maya Badian, A privilege to Soar* (2010), cât și muzicologilor și tuturor celor care sunt interesați să analizeze creația mea, pentru munca lor de a o categorisi, în funcție de criteriile prin care își propun să o analizeze!

A.A.: Aveți posibilitatea de a admira fenomenul muzical la nivel global. Sunteți la o distanță (fizică, mii de kilometri) considerabilă de fenomenul muzical european și totuși ați creat punți între aceste două mari continente și nu numai. Cum vedeți dumneavoastră, ca și creator, muzicolog dar și ca simplu observator, viața muzicală? Încotro muzica secolului XXI? Se mai poate inova?

M.B.: ... Ce coincidență! Aceeași întrebare mi-o pun și eu, și alții... dar, probabil, răspunsul îl vor da cei care vor urma în... secolul XXI!

A.A.: Vă mulțumesc!

SUMMARY

Andra Apostu A Conversation with Maya Badian

“My Passion has become my Profession! Music is my message,” composer Maya Badian says. Ever since early childhood, Maya Badian has had the capacity to transform into music whatever she saw, whatever impressed her. When she was five she started taking private piano lessons, she became aware of her gift, and this sealed her career as a composer. However many experiences she may have had throughout her life, music has remained a constant presence in it, as the composer’s main form of communication. Maya Badian’s love of the art of sound has manifested itself from a very early age, taking the most varied forms; later, Badian boldly approached musical genres and timbre formulas that she considered appropriate for her musical ideas. Her analytical spirit has asserted itself through her own creation as well as through her musicological writings on the musical creation of her fellow composers. Although she emigrated to Canada more than 30 years ago, Dr Maya Badian is one of the musicians who have been representing with honour the high quality art, culture, and education in Romania – a true promoter of everything that stands for Romanian artistic values.